

Αναδίπλωση της Λευκωσίας στο θέμα ένταξης στο ΣγΕ;

Του Δρ. Αριστου Αριστοτέλους*

Η υποβολή αίτησης ένταξης στο πρόγραμμα του NATO, «Συνεταιρισμό για την Ειρήνη» (Σ γ Ε) αποτελεί υψηλή στρατηγική επιλογή της εξωτερικής πολιτικής της σημερινής κυβέρνησης της Κύπρου. Όμως ορισμένες δηλώσεις αρμοδίων υποδηλώνουν κάποιας μορφής αναδίπλωση της Λευκωσίας στο θέμα αυτό και παραπομπή του σε βάθος χρόνου, ενώ οι φημολογούμενες προοπτικές λύσης στο Κυπριακό ενδεχόμενα να ενεργούν ακυρωτικά στην αναΐπτυξη επιχειρηματολογίας γύρω από την προσπάθεια αυτή.

Η συζήτηση για το ΣγΕ

Η υποβολή αίτησης ένταξης στο ΣγΕ αποτέλεσε το αντικείμενο συζήτησης στην Κύπρο κατά την τελευταία δεκαετία. Η συζήτηση ήταν ιδιαίτερα έντονη κατά τη διάρκεια της διακυβέρνησης Χριστόφια ο οποίος, όπως και το ΑΚΕΛ και σε αντίθεση με τα υπόλοιπα κόμματα, ήταν ενάντια στην ένταξη στο ΣγΕ. Την ίδια ώρα σημαίνοντες κυβερνητικοί παράγοντες στην Ελλάδα όπως ο πρόεδρος Κάρλος Παπούλιας, ο Υπουργός Εθνικής Άμυνας Ευάγγελος Μείμαράκης και άλλοι, παρότρυναν την Κύπρο από το 2007 να υποβάλει αίτησης ένταξης στο ΣγΕ. Το Φεβρουάριο του 2009 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, μετά από σχετική τροπολογία του Ευρωβουλευτή κ Γιαννάκη Μάτση, καλούσε την Κύπρο να επανεξετάσει την στάση της και να υποβάλει αίτηση ένταξης στο ΣγΕ. Καλούσε επίσης την Τουρκία να μη ασκήσει βέτο. Το 2010 τα κυπριακά κόμματα, αυξάνοντας την πίεση πάνω στην κυβέρνηση, αποφάσιζαν κατά πλειοψηφία, με ειδικό ψήφισμα στη Βουλή, την υποβολή αίτηση ένταξης στο ΣγΕ, το οποίο απέρριψε ο πρόεδρος της Δημοκρατίας.

Απόφαση υποβολής αίτησης - λόγος για "ωρίμανση"

Το θέμα εισήλθε σε νέα φάση όταν ο νεοεκλεγείς πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Νίκος Αναστασιάδης στην διαβεβαίωση του ενώπιον της Βουλής στις 28 Φεβρουαρίου 2013, υπογράμμισε την «απόφαση για υποβολή αίτησης ένταξης στο ΣγΕ, κάτι που συμπύπτει» - όπως είπε - «και με το ψήφισμα που η Βουλή των Αντιπροσώπων υιοθέτησε». Λίγο μετά, στις 11 Μαρτίου 2013, η κυβέρνηση δια του υπουργού Εξωτερικών εισήγαγε τον όρο «ωρίμανσης των συνθηκών» σχετικά με το θέμα αυτό, δηλώνοντας ότι: «διεξάγουμε διμερείς συναντήσεις με χώρες της ΕΕ και του NATO και όταν η κατάσταση ωριμάσει, τότε καταθέτεις και την αίτηση ένταξης.» Πρόσθεσε δε ότι βρίσκει «μεγάλη κατανόηση γιατί αν επιτύχει θα σημαίνει το τέλος του αδιεξόδου στον πολιτικό διάλογο NATO – ΕΕ».

Στις 7 Μαΐου 2013, μιλώντας στο Πανεπιστήμιο του Τελ - Αβίβ ο πρόεδρος Αναστασιάδης δήλωνε στο ίδιο μήκος κύματος ότι ως κυβέρνηση «έχουμε πάρει

απόφαση να αρχίσουμε διαδικασίες για ένταξη μας στο ΣγΕ, κάτι που σηματοδοτεί μια στροφή στην εξωτερική πολιτική της Κύπρου». Πέντε μήνες μετά, τον Οκτώβριο του 2013, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, έπειτα από σχετική τροπολογία της Ευρωβουλευτού κας Ελένης Θεοχάρους, τασσόταν υπέρ της ένταξης της Κύπρου στο ΣγΕ. Επίσης, στις 23 Δεκεμβρίου 2013, στα πλαίσια της συνόδου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, ο πρόεδρος Αναστασιάδης φέρεται να έθεσε το θέμα αυτό σε συνάντηση του με τον Γενικό Γραμματέα του NATO κ. Άντερς Φογκ Ράσμουςεν, υποστηρίζοντας ότι με την ένταξη της Κύπρου στο ΣγΕ θα αρθούν και τα εμπόδια στην ανάπτυξη του πολιτικού διαλόγου μεταξύ ΕΕ και Νατοϊκής Συμμαχίας. Βέβαια όπως αποδείχτηκε αργότερα, ο κ. Ράσμουςεν είχε διαφορετική αντίληψη για το θέμα. Αυτό καταδεικνύεται από το ότι αμέσως μετά τη συνάντηση με τον πρόεδρο Αναστασιάδη, απαντώντας σε σχετική ερώτηση της Γερμανίδας Καγκελαρίου κας Άνγκελας Μέρκελ για τα προβλήματα ανάπτυξης της συνεργασίας μεταξύ ΕΕ - NATO δήλωνε ότι τα προβλήματα στη συνεργασία των δύο μερών «είναι αποτέλεσμα της μη λύσης του Κυπριακού» και όχι ότι η Κύπρος δεν είναι μέλος του ΣγΕ ή του NATO.

Στις 16 Ιανουαρίου 2014 ο Κύπριος πρόεδρος μιλώντας στο LSE στο Λονδίνο για την κυπριακή εξωτερική πολιτική υπογράμμισε: «Η πιο καθοριστική καθοδηγητική αρχή αυτής της πολιτικής, η οποία στην ουσία σηματοδοτεί στρατηγική μετακίνηση στο δόγμα της εξωτερικής μας πολιτικής, είναι η απόφαση μας να αρχίσουμε διαδικασίες να ενταχθούμε στο Πρόγραμμα του NATO Συνεταιρισμός για την Ειρήνη, το ΣγΕ. Λάβετε υπόψη σας- είπε – «ότι είμαστε η μόνη χώρα της ΕΕ που δεν είμαστε στο ΣγΕ. Αυτό θεωρώ ότι είναι μια ανωμαλία που πρέπει να διορθωθεί.»

«Ωρίμανση», τουρκικό βέτο, αναδίπλωση

Είναι ασφαλώς με όλα τα ανωτέρω κατά νουν, συν τις επαφές του με τον Αμερικανό υπουργό Εξωτερικών στην Ουάσινγκτον και άλλους ηγέτες χωρών του NATO, που ο κ. Κασουλίδης, μιλώντας στις 12 Απριλίου 2014 σε ημερίδα του ΙΜΕΚ υπογράμμισε ότι: Η Κύπρος είναι έτοιμη να καταθέσει την αίτηση της, ωστόσο «εκείνο που δεν θέλουμε να γίνει είναι να κατατεθεί η αίτηση προτού ωριμάσουν τα πράγματα, για να μην ασκήσει βέτο η Τουρκία. «'Αν η Τουρκία ασκήσει βέτο» - πρόσθεσε – « θα λήξει άδοξα αυτή η προσπάθεια, η οποία θέλουμε να είναι πετυχημένη και άρα κάνουμε υπομονή» είπε ο κ. Κασουλίδης, και συνέχισε: «Βλέπουμε όλοι πια τη χρησιμότητα των σχέσεων NATO – ΕΕ, αν ενταχθούμε εμείς στο ΣγΕ και πιστεύω πως κάποια ώρα θα αρχίσουν να φαίνονται αποτελέσματα.»

Η θέση αυτή του Κύπριου υπουργού είναι ενδιαφέρουσα αλλά ίσως και αποκαλυπτική όσον αφορά την στρατηγική στροφή στην Κυπριακή εξωτερική

πολική εάν η ερμηνεία που αποδίδεται πιο κάτω είναι σωστή. Πρώτο, οι ανωτέρω δηλώσεις του ΥΠΕΞ αποτελούν ομολογία ότι ένα και πλέον χρόνο από την αρχική του αναφορά σε ανάγκη «ωρίμανσης», η κατάσταση δεν έχει ακόμη ωριμάσει παρά τις επαφές που έχουν πραγματοποιηθεί και παρά το γεγονός ότι η Λευκωσία είναι έτοιμη, όπως ανέφερε, να υποβάλει αίτηση οποιαδήποτε στιγμή. Δεύτερο, για την κυβέρνηση της Λευκωσίας, «ωρίμανση της κατάστασης» φαίνεται πως σημαίνει να πεισθεί η Τουρκία από τους Αμερικανούς, το Γ.Γ. του ΝΑΤΟ και άλλους, να μην προβάλει βέτο στο κυπριακό αίτημα. Τρίτο, η ανωτέρω δήλωση του Κασουλίδη λέει τώρα και κάτι το διαφορετικό, που βασικά υποδηλοί αναδίπλωση από την επικρατούσα αντίληψη ότι άσχετα με την τουρκική αντίδραση, η Κύπρος πρέπει να υποβάλει αίτηση ένταξης, γιατί θα κέρδιζε τουλάχιστον τις εντυπώσεις. Ο Κύπριος ΥΠΕΞ δηλώνει σαφώς ότι η Κύπρος θα υποβάλει αίτηση αν διασφαλισθεί ότι δεν θα ασκήσει βέτο η Τουρκία, διαφορετικά θα λήξει άδοξα η όλη προσπάθεια. Τέταρτο, η υποβολή αίτησης ένταξης στο Σ γ Ε, παραπέμπεται σε βάθος χρόνου γιατί όπως αναφέρει ο υπουργός «θέλουμε να είναι πετυχημένη και άρα κάνουμε υπομονή», μέχρι δηλαδή «να ωριμάσουν οι συνθήκες.»

Βέβαια με την έναρξη των συνομιλιών στο Κυπριακό και τις φημολογούμενες προοπτικές λύσεις υπεισέρχεται τώρα και ένα νέο ζήτημα στις διαβουλεύσεις και επαφές της Λευκωσίας για το θέμα ένταξης στο ΣγΕ. Στις συναντήσεις αυτές θα πλανιέται πλέον και το εξής ερώτημα: Εφόσον οι διαπραγματεύσεις για επίλυση του Κυπριακού βρίσκονται υπό εξέλιξη και το θέμα της συμμετοχής της Κύπρου σε στρατιωτικές συμμαχίες ή διεθνείς οργανισμούς ασφάλειας αποτελεί ή θα αποτελέσει αντικείμενο των συζητήσεων αυτών, γιατί η Λευκωσία προτρέπει να κάνει ρυθμίσει εκτός του πλαισίου των συνομιλιών; Η θέση που διέτύπωσε ο Κύπριος υπουργός Εξωτερικών στη γερμανική εφημερίδα DieWelt (15/04/2014) ότι «οι οίωνοί είναι καλύτεροι από ό,τι παλαιότερα για την επίλυση του Κυπριακού, η οποία συνάδει και με τις εκτιμήσεις των ΗΠΑ, των εταίρων στην ΕΕ και της τουρκικής και τουρκοκυπριακής πλευράς, ενισχύουν περαιτέρω το ερώτημα αυτό. Αυτό παραπέμπει βασικά στο ότι ένα σχέδιο λύσης του Κυπριακού μάλλον θα «ωριμάσει» πολύ πιο πριν ωριμάσουν οι συνθήκες στις οποίες ο κ. Κασουλίδης αναφέρθηκε ως αναγκαία προϋπόθεση για υποβολή αίτησης ένταξης της Κύπρου στο Σ γ Ε.

Συμπεράσματα

Καταλήγοντας, λοιπόν, θα μπορούσε συμπερασματικά να λεχθούν τα εξής: Πράγματι στην πολιτική ισχύει σε μεγάλο βαθμό το γνωστό «ποτέ μην πεις ποτέ», και αυτό ενδεχόμενα να αφορά και το θέμα της ένταξης της Κύπρου στο ΣγΕ. Ωστόσο - όπως έχουμε πολλάκις αναλύσει και εξηγήσει - είναι ουτοπικό να αναμένει κανείς ότι, είτε υπό τις σημερινές συνθήκες στο Κυπριακό, είτε στο

προβλεπτό μέλλον, η Τουρκία θα συγκατατεθεί στην ένταξη της Κύπρου στο ΣγΕ για χάρη του ΝΑΤΟ ή της ΕΕ - ένα ζήτημα υψίστης εθνικής και στρατηγικής σημασίας για την ίδια. Για τους λόγους αυτούς και κρίνοντας από το σχέδιο Ανάν, καθώς και από διάφορες προτάσεις στο Κυπριακό σχετικά με το θέμα της ασφάλειας και των εγγυήσεων, ούτε και στα πλαίσια λύσεως η Τουρκία φαίνεται θα δεχόταν συμμετοχή της Κύπρου σε συλλογικά όργανα άμυνας και ασφάλειας.

Η αλήθεια βέβαια είναι ότι η Λευκωσία βρίσκεται αντιμέτωπη με τις ωμές πραγματικότητες των διεθνών σχέσεων, των συσχετισμών δυνάμεων και συμφερόντων γύρω από το θέμα της υποβολής αίτησης ένταξης στο ΣγΕ. Είναι υποχρεωμένη, λοιπόν, είτε να επαναξιολογήσει και αναθεωρήσει την πολιτική και τους χειρισμούς της επί του θέματος προσδοκώντας τουλάχιστον από τις κινήσεις της να μεγιστοποιήσει τα οφέλη της στο Κυπριακό, είτε να συνεχίσει να εμμένει στην ίδια και ίσως χωρίς ουσιαστικά αποτέλεσμα τακτική, λειτουργώντας μέσα στο πνεύμα των ψευδαισθήσεων που έχουν δημιουργηθεί κι εδώ και στην Ελλάδα γύρω από την υπόθεση αυτή.

* Τέως Βουλευτής, Ειδικός σε Θέματα Άμυνας και Στρατηγικής

ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ